

ویژگی‌های هیئت‌مدیره و نسبت‌های سودآوری

فاطمه یلمه^۱

زینب منصوریان*^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۹/۲۵

چکیده

هیئت‌مدیره یکی از مؤلفه‌های اصلی مدیریت یک شرکت به‌منظور هدایت و اداره آن می‌باشد که نقش مهمی در نظارت و کنترل بر گروه مدیریت دارد و مدیران را تشویق می‌کند که با پیروی از سیاست‌های برنامه‌ریزی شده شرکت برای به حداکثر رساندن منافع سهامداران و نسبت سودآوری بالا تلاش کنند. نظارت دقیق بر کار مدیرعامل توسط هیئت‌مدیره نه تنها مدیریت ضعیف را کاهش می‌دهد، بلکه باعث افزایش نسبت سودآوری یک شرکت می‌شود. هدف این پژوهش، بررسی رابطه بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و نسبت‌های سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. برای دستیابی به این هدف، سه فرضیه اصلی تدوین شده که معنادار بودن رابطه بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و نسبت‌های سودآوری را مورد آزمون قرار می‌دهد. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۱۳ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ است. روش آماری مورد استفاده جهت آزمون فرضیه‌های مطرح شده در این پژوهش، روش داده‌های ترکیبی است. مدل پژوهش با استفاده از روش‌های آماری تحلیل همبستگی، رگرسیون و با به کارگیری نرم‌افزار ایویوز مورد آزمون و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری (نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده دارایی‌ها) تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که استقلال هیئت‌مدیره و تعداد جلسات هیئت‌مدیره نیز بر نسبت‌های سودآوری یعنی بر نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده دارایی‌ها اثر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی

هیئت‌مدیره، نسبت‌های سودآوری، اندازه هیئت‌مدیره، تعداد جلسات هیئت‌مدیره

۱ کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه، مبارکه، ایران.

۲ کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه، مبارکه، ایران.

۱. مقدمه

تشکیل شرکت‌های بزرگ و به دنبال آن، مسائل مربوط به تفکیک مالکیت از مدیریت، در اواخر سده نوزدهم و اوایل سده بیستم در سطح جهانی مطرح شد. توجه به موضوع عملکرد بهینه به شکل کنونی ابتدا در دهه ۱۹۹۰ در انگلستان، آمریکا و کانادا و در پاسخ به مشکلات مربوط به کارایی تصمیم‌گیری‌های هیئت‌مدیره شرکت‌های بزرگ مطرح گردید. بحران‌های مالی سال‌های اخیر، منجر به تأکید بیشتری به برقراری سازوکارهای سرمایه‌گذاری و عملکرد بهینه صحیح در این منطقه و سایر کشورهای دنیا گردیده است. عامل اصلی ایجاد بحران‌های یاد شده، عدم توانایی مدیران در استفاده از فرصت‌های مناسب سرمایه‌گذاری و تقسیم سود بین سهامداران این شرکت‌ها بود. با تفکیک مالکیت از مدیریت بررسی سودآوری و هر آن‌چه بر این مقوله اثرگذار است به‌عنوان یکی از مهم‌ترین موضوع‌ها در حسابداری مطرح می‌شود. شرکت‌ها نقش بسیار حساس و مهمی را در اقتصاد کشورها بر عهده دارند. در واقع شرکت‌ها از جمله قدیمی‌ترین، فعال‌ترین و گسترده‌ترین مراکز تولیدی و خدماتی مالی و سودآوری هستند که نقش غیرقابل‌انکاری را در جمع‌آوری و توزیع مطلوب منابع مالی در اقتصاد به عهده دارند. سودآوری شرکت‌ها همواره مورد توجه سهامداران و به‌خصوص مدیران بوده است؛ که از جمله عوامل تأثیرگذار در ارزیابی عملکرد شرکت‌ها به حساب می‌آید. عوامل مؤثر بر سودآوری شرکت‌ها را می‌توان به عوامل داخلی (تحت کنترل مدیریت شرکت‌ها) و عوامل خارجی (خارج از کنترل مدیریت شرکت‌ها) تقسیم نمود. هیئت‌مدیره مستقیم‌ترین سازوکار برای نظارت مدیریت است که نقش مهمی در به‌نظم درآوردن مدیران در صورت اثبات نامناسب بودن عملکرد آنان بازی می‌کند و باید شامل اعضای باشد که از مدیریت شرکت و سهامداران اصلی آن مستقل باشد تا بتواند با ایجاد راهبری کارآمد بر امور شرکت در راستای منافع سهامداران و تعادل در منافع ذینفعان مختلف عمل نماید. با توجه به مطالب فوق در این پژوهش به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره از قبیل استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره و جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته خواهد شد؛ بنابراین در این پژوهش ابتدا دیباچه‌ای در خصوص رابطه ویژگی‌های هیئت‌مدیره با سودآوری بیان می‌شود، مسئله پژوهش تشریح می‌گردد، اهمیت و کاربردهای آن برای گروه‌های مختلف استفاده-کنندگان بیان می‌گردد و در ادامه متغیرهای مورد استفاده از نظر مفهوم عملیاتی و نظری تعریف می‌شوند.

۲. مبانی نظری و ادبیات پژوهش

یکی از مهم‌ترین سازوکارهای داخلی راهبری نهادی، توجه به هیئت‌مدیره شرکت می‌باشد؛ که به‌عنوان نهاد هدایت‌کننده، نقش مراقبت و نظارت را بر کار مدیران اجرایی به‌منظور حفظ منافع مالکیتی سهامداران بر عهده دارد (خدمای پور و همکاران، ۱۳۹۳). هیئت‌مدیره گروهی از افراد هستند که حق نظارت، کنترل، سیاست‌گذاری کلان و حاکمیت بر یک شرکت خاص را در اختیار دارند (غفاری، ۱۳۸۹). این مجموعه از افراد می‌بایست در قالب یک گروه کاری اثربخش، سلامت شرکت را در حوزه‌های متنوعی همچون عملکرد مناسب شرکت تضمین نمایند. یکی از ویژگی‌های هیئت‌مدیره که می‌تواند نقش مهمی در کارایی و اثربخشی هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت‌ها ایفا کند، اندازه هیئت‌مدیره است (رندوی و جنسن^۱، ۲۰۰۴). دیدگاه‌های متفاوت در مورد اندازه هیئت‌مدیره در شرکت‌ها وجود دارد. هیئت‌مدیره‌هایی با اندازه کوچک‌تر، احتمالاً از منافع چون دریافت نظرات و پیشنهادهای متنوع و تخصصی محروم خواهند بود. به‌عبارت‌دیگر، هر چه اندازه هیئت‌مدیره بزرگ‌تر باشد احتمال حل مسائلی که شرکت در بازار رقابتی به دلیل وجود نظرات متنوع

^۱. Randoy & Jenssen

بحث‌های بیشتر با آن‌ها مواجه است، بیشتر خواهد بود (دالتون و دالتون^۲، ۲۰۰۵). هیئت‌مدیره با اندازه بزرگ از طریق تجربه در کسب و کار، اطلاعات و دانش قبلی می‌تواند نظرات و گزینه‌های بهتری برای اجرای کسب و کار و حل مشکلات شرکت به دست آورد (هوانگ و همکاران^۳، ۲۰۰۸). اگر هیئت‌مدیره بیشتر به بررسی عملکرد گروه مدیران تمرکز داشته باشد می‌تواند ثقل‌های مالی را کاهش دهد (بیزلی^۴، ۱۹۹۶).

طبق دیدگاه جنسن^۵ (۱۹۹۳) و چنگ^۶ (۲۰۰۸) تصمیم‌گیری در هیئت‌مدیره‌های بزرگ آسان نیست، زیرا هیئت‌مدیره بزرگ برای بحث در مورد هر یک از ایده‌ها وقت بیشتری را صرف می‌کند، در نتیجه کارایی در تصمیم‌گیری کاهش می‌یابد. از دیدگاه پاتن و همکاران^۷ (۲۰۰۷) هیئت‌مدیره کوچک‌تر در نظارت بر عملکرد گروه مدیریتی یک شرکت کارآمدتر از هیئت‌مدیره بزرگ‌تر است، بنابراین نسبت سودآوری را افزایش می‌دهد. همچنین در مورد تأثیر اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. داون^۸ (۱۹۹۵)، بلخیر^۹ (۲۰۰۹)، لین^{۱۰} (۲۰۱۱) معتقدند که اندازه هیئت‌مدیره با بازده کل دارایی‌ها ارتباط مثبت و معناداری دارد. گست^{۱۱} (۲۰۰۹)، کانل و کرامر^{۱۲} (۲۰۱۰)، راشید و همکاران^{۱۳} (۲۰۱۰) بر این باورند که با بالا رفتن تعداد اعضای هیئت‌مدیره بازده کل دارایی‌ها کاهش می‌یابد. اودیال^{۱۴} (۲۰۱۰) دریافت که افزایش تعداد اعضای هیئت‌مدیره می‌تواند بازده حقوق صاحبان سهام را افزایش دهد و بالعکس دوگان و یلدیز^{۱۵} (۲۰۱۳)، پاتن و همکاران (۲۰۰۷) نشان دادند که اندازه هیئت‌مدیره با بازده حقوق صاحبان سهام ارتباط منفی دارد.

یکی دیگر از ویژگی‌های هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره است. در تئوری نمایندگی^{۱۶}، کنترل مهم‌ترین وظیفه هیئت‌مدیره است و استقلال هیئت‌مدیره در افزایش عملکرد نقش کنترلی، نقش مهمی ایفا می‌کند (جانسن و همکاران^{۱۷}، ۱۹۹۶). حضور مدیران غیرموظف در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آن‌ها به‌عنوان افرادی مستقل، به کاهش تضاد منافع موجود در میان سهامداران و مدیران شرکت‌ها، کمک فراوانی می‌نماید. طبق دیدگاه پرایبری و جی امزیگول^{۱۸} (۲۰۱۰) استقلال هیئت‌مدیره ارتباط مثبت و معنی‌داری با بازده کل دارایی‌ها دارد. پاتن و همکاران (۲۰۰۷) نشان دادند که استقلال مدیران در هیئت‌مدیره به‌طور مثبت با بازده حقوق صاحبان سهام ارتباط دارد. با این حال، گست (۲۰۰۹) بیان کرد که استقلال هیئت‌مدیره ارتباط منفی با بازده کل دارایی‌ها دارد. در همان جهت شوکری و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۲) دریافتند که افزایش تعداد مدیران مستقل در هیئت‌مدیره، بازده حقوق صاحبان سهام را کاهش می‌دهد.

2. Dalton & Dalton

3. Huang et al.

4. Beasley

5. Jensen

6. Cheng

7. Pathan et al.

8. Down

9. Belkhir

10. Lin

11. Guest

12. Connell & Cramer

13. Rashid et al.

14. Uadiale

15. Dogan & Yildiz

16. Agency Theory

17. Johnson et al.

18. Priebjrivat & Jiamsagul

19. Shukeri et al

یکی دیگر از ویژگی‌های هیئت‌مدیره، تعداد جلسات هیئت‌مدیره است. تئوری نمایندگی نشان می‌دهد که تعداد جلسات می‌تواند به یک شرکت برای بهبود عملکرد گروه مدیریت با نظارت مکرر، نظارت دقیق و ارائه مشاوره مفید و مدیریت مناسب از هیئت‌مدیره کمک کند. سعی و تلاش هیئت‌مدیره به‌طور مستقیم قابل مشاهده نیست، اما تعداد جلسات هیئت‌مدیره به‌عنوان یک عامل برای نشان‌دادن تلاش هیئت‌مدیره است و این فرصت را برای هیئت‌مدیره ایجاد می‌کند تا بر گروه مدیریت نظارت داشته باشد. هرچه زمان جلسه هیئت‌مدیره بیشتر شود، نسبت سودآوری آن شرکت نیز بیشتر می‌شود (انتیم و اوسی ۲۰، ۲۰۱۱). با این حال ریپیز و سالامه^{۲۱} (۲۰۰۶) این چنین بیان کردند که کیفیت جلسات هیئت‌مدیره از میزان آن مهم‌تر است. طبق نظر جنسن (۱۹۹۳) اگر جلسه هیئت‌مدیره به‌جای نظارت بر گروه مدیریت صرف کارهای دیگر شود، ممکن است هزینه جلسات هیئت‌مدیره افزایش یابد. وافیز^{۲۲} (۱۹۹۹) دریافت که تعداد جلسات هیئت‌مدیره با ارزش شرکت ارتباط منفی دارد. دانشانا و راویواتانی^{۲۳} (۲۰۱۳) نشان دادند که تعداد جلسات هیئت‌مدیره اثر منفی بر نسبت سودآوری دارد و طولانی بودن جلسات هیئت‌مدیره، هزینه مدیریت را افزایش، زمان جلسات مدیریت را کاهش داده و در نهایت نسبت سوددهی را کاهش می‌دهد. پرایبری و ت و جی امزیگول (۲۰۱۰) دریافتند که تعداد جلسات هیئت‌مدیره هیچ ارتباطی با نسبت سودآوری ندارد. با توجه به ویژگی‌های هیئت‌مدیره، می‌توان این چنین گفت که اعضای بیشتر در هیئت‌مدیره اطلاعات و ایده‌های مؤثرتری را درباره نسبت‌های سودآوری ارائه می‌دهند. با توجه به مطالب گفته شده پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد؟

۲-۱. پیشینه پژوهش

پتچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان "هیئت‌مدیره و نسبت‌های سودآوری شرکت‌های بیمه غیر از بیمه عمر تایلند"، به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر میزان سودآوری شرکت‌ها پرداختند. این پژوهش در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲ در کشور تایلند با استفاده از داده‌های تابلویی و روش همبستگی انجام شده است. در این پژوهش بازده کل دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام به عنوان شاخص‌های نسبت سودآوری استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین اندازه هیئت‌مدیره و نسبت سودآوری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و تعداد جلسات هیئت‌مدیره بر بازده کل دارایی‌ها تأثیر منفی و معنی‌داری دارد. همچنین اندازه شرکت تأثیر منفی و معناداری روی نسبت‌های سودآوری دارد.

کی ربا کلمن و بایکپه^{۲۴} (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان "رابطه بین اندازه هیئت‌مدیره، ترکیب هیئت‌مدیره، دوگانگی مدیرعامل و عملکرد شرکت، شواهدی از غنا"، به بررسی رابطه میان اندازه و ترکیب هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت‌های کشور آفریقای غنا پرداختند. این پژوهش بر اساس اطلاعات ۱۶ شرکت در دوره زمانی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۱ انجام شده است. استخراج اطلاعات مالی از صورت‌های مالی و دستیابی به اطلاعات راهبری شرکت از طریق پرسشنامه و مشاهدات شخصی پژوهشگران صورت پذیرفت. نتایج رگرسیونی این پژوهش نشان داد که اندازه هیئت‌مدیره رابطه

20. Ntim & Osei

21. Rebeiz & Salameh

22. Vafeas

23. Danoshana & Ravivathani

24. Kyereboah-Coleman & Biekpe

مثبتی با بازده دارایی‌ها دارد. نکته قابل توجه در میان یافته‌ها این است که در کشور غنا، ترکیب هیئت‌مدیره تأثیری ناچیز اما منفی بر عملکرد شرکت داشته است.

ایوانس و همکاران^{۲۵} (۲۰۰۲) در پژوهشی با عنوان "راهبری شرکتی و کاهش در عملکرد شرکت"، به بررسی رابطه میان راهبری شرکتی و کاهش یا افت در عملکرد شرکت، با نمونه ۸۷ شرکت و در بازه زمانی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۹ در استرالیا با روش کاربردی و با استفاده از داده‌های تابلویی پرداختند. در این پژوهش به‌طور خاص، رابطه بین عملکرد شرکت، ترکیب هیئت‌مدیره، جلسات هیئت‌مدیره و مالکیت خودی بررسی شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که شرکت‌هایی که دوره‌های طولانی افت مالی را تجربه کرده‌اند، به این افت با تغییرات مربوط به حاکمیتی عکس‌العمل نشان می‌دهند. همچنین شرکت‌هایی که در معرض افت مالی هستند، به تغییرات سطح مالکیت درونی، تعداد مدیران خارجی و سطوح مدیرعامل اجرایی واکنش نشان نمی‌دهند. با این حال، شرکت‌ها به‌طور قابل ملاحظه‌ای با تعداد جلسات هیئت‌مدیره به عملکرد ضعیف عکس‌العمل نشان می‌دهند.

پوستما و همکاران^{۲۶} (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان "ترکیب هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت در هلند"، به بررسی رابطه میان ترکیب هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت‌های کشور هلند با استفاده از داده‌های تابلویی پرداخته‌اند. نمونه این پژوهش ۹۴ شرکت تولیدی از سال ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۸ در آمستردام می‌باشد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که اندازه هیئت‌مدیره، تعداد مدیران خارجی هیئت‌مدیره و پاداش هیئت‌مدیره در افزایش نقش نظارتی هیئت‌مدیره دخالت دارند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، رابطه‌ای میان عملکرد شرکت و اندازه هیئت‌مدیره آن وجود ندارد و بین تعداد مدیران خارجی هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت رابطه معکوسی وجود دارد.

ژولین و همکاران^{۲۷} (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش تعدیلی استقلال هیئت‌مدیره بر رابطه بین گزارشگری مالی متقلبان و بازده سهام رابطه معکوس و معناداری وجود دارد و از سویی دیگر استقلال هیئت‌مدیره رابطه بین گزارشگری مالی متقلبان و بازده سهام را تحکیم می‌بخشد. اندازه‌گیری شده است. با استفاده از داده‌های ترکیبی و الگوی اثرات ثابت شواهد نشان داد که اندازه هیئت‌مدیره و درصد اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره با اندازه شرکت رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین یک رابطه مثبت معنی‌دار بین تعداد اعضای غیر اجرایی هیئت‌مدیره و بازده حقوق صاحبان سهام وجود دارد و زمانی که وظایف رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل با هم ترکیب می‌شوند، بازده دارایی‌ها به‌طور معنی‌داری بیشتر می‌شود. به بیان دیگر هر چه اعضای غیرموظف بیشتر، عملکرد بهتر و شرکتی که مدیرعامل آن رئیس هیئت‌مدیره نیز باشد، بازده دارایی بالاتری دارد.

هاشمی ثانی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان "ویژگی‌های هیئت‌مدیره، بازده دارایی و بازده سرمایه" به بررسی رابطه بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره، بازده دارایی و بازده سرمایه با استفاده از داده‌های ۱۳ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ پرداخت. در این پژوهش از شاخص‌های سودآوری و به‌طور مشخص از نسبت‌های بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام برای سنجش عملکرد بانک‌ها استفاده شده است. نتایج اجرای مدل‌های رگرسیونی که به روش ترکیبی به مشاهدات برازش داده شده، نشان داد که بین تعداد اعضای هیئت‌مدیره با بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. همچنین مالکیت مدیریتی هیئت‌مدیره باعث بهبود

²⁵. Evans et al.

²⁶. Postma et al.

²⁷. xuelian&etal

بازده دارایی‌های بانک‌ها می‌گردد اما بین مالکیت مدیریتی هیئت‌مدیره و بازده حقوق صاحبان سهام بانک‌ها رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. از طرفی نقش دوگانه مدیرعامل، استقلال هیئت‌مدیره و استقلال مدیرعامل بر بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معناداری ندارد.

بحرینی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی رابطه استقلال هیئت‌مدیره و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با عملکرد شرکت" به بررسی رابطه بین استقلال هیئت‌مدیره و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با عملکرد شرکت پرداخته‌اند. در این پژوهش دو فرضیه اصلی تدوین و با انتخاب ۶۳ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲، در سطح کل صنایع آزمون شده است. روش این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نوع توصیفی همبستگی است و برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته ۲۷۲۸ استفاده شده است. نتایج یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که بین فرصت سرمایه‌گذاری و بازده حقوق صاحبان سهام و بین استقلال هیئت‌مدیره و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

خواجه‌جوی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر تجدید ارائه صورت‌های مالی"، به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. این پژوهش به صورت مطالعه موردی در صنعت خودرو و در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ در ۹۷ شرکت با استفاده از داده‌های تلفیقی و تابلویی انجام شده است. روش پژوهش کاربردی-پس رویدادی می‌باشد. در این پژوهش از آزمون رگرسیون لجستیک ۲۹ رگرسیون خطی چندمتغیره استفاده شده است. برای اندازه‌گیری شدت تجدید ارائه صورت‌های مالی، از میزان تجدید ارائه سود استفاده شده و اندازه هیئت‌مدیره، درصد اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره و جدایی نقش مدیرعامل از رئیس هیئت‌مدیره به عنوان ویژگی‌های هیئت‌مدیره در نظر گرفته شده است. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و وقوع تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود ندارد.

خدای پور و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت در سطوح متفاوت رقابت بازار"، به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. این پژوهش در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ در ۱۲۰ شرکت انجام شد. در این پژوهش از نسبت اعضای غیرموظف، درصد مالکیت هیئت‌مدیره و تعداد اعضای هیئت‌مدیره به عنوان ویژگی‌های هیئت‌مدیره استفاده شده است. برای بررسی این موضوع، فرضیه‌ها در دو نمونه از شرکت‌ها با رقابت بازار قوی و ضعیف در نظر گرفته شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که هیئت‌مدیره در هیچ‌یک از سطوح رقابتی تأثیر معناداری بر عملکرد شرکت ندارد؛ به عبارت دیگر، در بازار ایران، هیئت‌مدیره فاقد کارایی لازم بوده و ارتباط آن با عملکرد شرکت تحت تأثیر رقابت بازار قرار نمی‌گیرد.

عرب مازاریزدی و طاهرخانی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان "تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت"، به بررسی تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. این پژوهش به صورت مطالعه موردی در صنعت خودرو و در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱ در ۱۱۰ شرکت با استفاده از داده‌های تلفیقی و تابلویی با اثرات ثابت انجام شد. متغیر مستقل در این پژوهش ترکیب هیئت‌مدیره (اندازه هیئت‌مدیره، اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره، سهامداران عمده) می‌باشد و متغیر وابسته این پژوهش عملکرد شرکت (بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت کیوتوین)

می‌باشد. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که تعداد اعضای هیئت‌مدیره و تعداد اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره و تعداد سهامداران عمده هیچ تأثیری بر بازده حقوق صاحبان سهام ندارند، اما از سویی دیگر این متغیرها بر کیوتوین مؤثر هستند. نیکبخت و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت"، به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. این پژوهش کاربردی است و در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷ در ۷۱ شرکت با استفاده از روش همبستگی انجام شده است. متغیرهای مستقل این پژوهش اندازه هیئت‌مدیره، نسبت اعضای غیرموظف در ترکیب هیئت‌مدیره، تعداد جلسات هیئت‌مدیره، دانش مالی اعضای هیئت‌مدیره و متغیر وابسته عملکرد شرکت می‌باشد. بر این اساس، ۵ شاخص رشد درآمد، رشد سود عملیاتی، رشد سود خالص پس از کسر مالیات، بازده دارایی‌ها و حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود. این پژوهش از داده‌های تلفیقی و تابلویی با اثرات ثابت استفاده نموده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های شرکت‌ها نشان داد که ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت تأثیر معناداری ندارد.

۲-۲. فرضیه‌های پژوهش

باتوجه به مبانی نظری فوق فرضیه‌های این پژوهش به شرح زیر ارائه شده است:

فرضیه اول: اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: استقلال هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر بر مبنای هدف از نوع پژوهش‌های بنیادی تجربی است. در این پژوهش داده‌ها و اطلاعات اولیه با استفاده از روش‌های آماری و معیارهای پذیرفته‌شده مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. این پژوهش از جهت طبقه‌بندی پژوهش‌ها، از نوع پژوهش‌های همبستگی است و هدف آن بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

۳-۱. جامعه آماری پژوهش

در این پژوهش از اطلاعات بورس اوراق بهادار تهران استفاده خواهد شد. دلیل این امر، دسترسی به این اطلاعات و شفافیت آن‌ها و تنوع در شرکت‌های مورد بررسی می‌باشد. قلمرو مکانی پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و نمونه بر اساس روش حذف سامانمند و با در نظر گرفتن شرایط زیر انتخاب می‌شود:

۱- در سال‌های مالی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ عضو بورس باشند.

۲- به‌منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت‌ها آخر اسفند هر سال بوده و در طول دوره یاد شده تغییری در سال مالی نداده باشند.

۳- در همه سال‌های مورد بررسی در پایان سال مالی اطلاعات و داده‌های مورد نیاز آن‌ها در دسترس باشند.

۴- به‌منظور همگن بودن اطلاعات، شرکت‌ها از نوع واسطه‌گری مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه و لیزینگ) نباشند.

پس از اعمال شرایط ذکر شده جهت انتخاب شرکت‌های نمونه که بر اساس روش حذف سامانمند انجام گردید، در نهایت مطابق جدول (۱) تعداد ۱۱۳ شرکت شرایط انتخاب نمونه را دارا می‌باشند.

جدول (۱): روند انتخاب نمونه پژوهش

۴۵۳	قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس پذیرفته شده باشند
(۷۸)	تعداد شرکت هایی که سال مالی آن‌ها پایان اسفند نمی باشد
(۱۱۸)	تعداد شرکت هایی که جزء هلدینگ، سرمایه گذاری ها، واسطه گری های مالی، بانک ها و یا لیزینگ ها بودند
(۹۴)	طی قلمرو زمانی پژوهش سال مالی خود را تغییر داده بودند
(۵۰)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی پژوهش اطلاعات مورد نیاز برخی از متغیرها مانند پاداش پرداختی به هیئت مدیره، سن هیئت مدیره در دسترس نمی باشد
۱۱۳	تعداد شرکت های نمونه

با توجه به بازه زمانی ۸ ساله پژوهش (۱۳۹۲-۱۴۰۰) مشاهده‌ها به ۷۹۱ سال شرکت رسیده است.

۲-۳. تبیین و اندازه گیری متغیرها

متغیرهای این پژوهش شامل متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی است که در ادامه به توصیف آن پرداخته میشود.

تبیین و اندازه گیری متغیر وابسته

متغیر وابسته در این پژوهش نسبت های سودآوری است. به منظور محاسبه این متغیر از دو معیار نرخ بازده دارایی ها و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام به شرح زیر استفاده می شود:

نرخ بازده دارایی ها: برابر است با نسبت سود خالص به کل دارایی ها.

نرخ بازده حقوق صاحبان سهام: برابر است با نسبت سود عملیاتی به حقوق صاحبان سهام.

تبیین و اندازه گیری متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل در این پژوهش ویژگی های هیئت مدیره است که به پیروی از پنچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷) از سه معیار اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره و تعداد جلسات هیئت مدیره به عنوان نماینده متغیر استفاده می شود:
اندازه هیئت مدیره^{۲۸} برابر است با لگاریتم طبیعی تعداد مدیرانی (اعم از موظف و غیرموظف) که عضو هیئت مدیره هستند.

استقلال هیئت مدیره^{۲۹} برابر است با نسبت تعداد مدیران غیرموظف به تعداد کل اعضای هیئت مدیره.

جلسات هیئت مدیره^{۳۰} برابر است با لگاریتم طبیعی تعداد جلسات برگزار شده از سوی هیئت مدیره.

تبیین و اندازه گیری متغیرهای کنترلی

این پژوهش شامل متغیرهای کنترلی زیر می باشد:

مالکیت اعضای هیئت مدیره^{۳۱} = تعداد سهام در دست اعضای هیئت مدیره به کل سهام شرکت (خواجوی و گرگانلی فیروزجاه، ۱۳۹۳).

پاداش هیئت مدیره^{۳۲} = نسبت پاداش پرداختی به هیئت مدیره به کل دارایی های شرکت که از یادداشت های همراه صورت های مالی استخراج شد.

28. Board Size (Lnbdsize)

29. Board Independence (Pbdind)

30. Board Meeting (Lnbdmeet)

31. Board Ownership

32. Board Compensation

سن هیئت‌مدیره^{۳۳} = لگاریتم طبیعی متوسط سن مدیران در حال خدمت در هیئت‌مدیره. لازم به ذکر است که این متغیر از طریق بررسی اطلاعیه؛ معرفی/تغییر در ترکیب اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌ها؛ که از سایت کدال قابل دریافت است، استخراج و جمع‌آوری شده است.

اندازه شرکت^{۳۴} = لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت.

۳-۳. طرح آزمون فرضیه

در این پژوهش به پیروی از پتچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷) از مدل شماره (۳-۱) برای آزمون فرضیه اول تا سوم پژوهش استفاده می‌شود:

مدل (۱)

$Profitability\ ratio_{i,t}$

$$= \beta_0 + \beta_1 Lnbdsize_{i,t} + \beta_2 Pbdind_{i,t} + \beta_3 Lnbdmeet_{i,t} + \beta_4 Pbdown_{i,t} + \beta_5 Lnbdcom_{i,t} + \beta_6 Lnbdage_{i,t} + \beta_7 Lnsize_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$Profitability\ ratio_{i,t}$ = نسبت سودآوری شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه؛ که یک‌بار با استفاده از

نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و بار دیگر با استفاده از نرخ بازده دارایی‌ها به صورت جداگانه اندازه‌گیری شد.

$Lnbdsize_{i,t}$ = اندازه هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Pbdind_{i,t}$ = استقلال هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Lnbdmeet_{i,t}$ = تعداد جلسات هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Pbdown_{i,t}$ = مالکیت هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Lnbdcom_{i,t}$ = پاداش هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Lnbdage_{i,t}$ = سن هیئت‌مدیره شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

$Lnsize_{i,t}$ = اندازه شرکت مورد مطالعه در سال مورد مطالعه.

در صورتی که در این مدل ضرایب بتا یک، بتا دو و بتا سه با کاربست آزمون تی و از لحاظ آماری معنادار باشد؛ فرضیه‌های اول تا سوم این پژوهش رد نخواهد شد.

در این پژوهش از روش‌های کمی تجزیه و تحلیل آماری استفاده خواهد شد که شامل تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش معادلات ساختاری خواهد بود. بدین منظور از آزمون اف وتی استیودنت و تحلیل ضریب تعیین استفاده می‌شود. پس از محاسبه و به دست آوردن متغیرهای تحقیق در مرحله بعد متغیرهای تحقیق با استفاده از مدل‌های رگرسیون چند متغیره بالا و با استفاده از نرم افزار ایویوز مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت. در فرایند برازش مدل و آزمون فرضیات این پژوهش ابتدا شروط عمومی رگرسیون نظیر نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته و عدم وجود هم خطی و همسانی واریانس مورد بررسی قرار گرفته است، سپس مدل پژوهش برازش شده و ضرایب متغیرهای مستقل محاسبه شده است. همچنین جهت تعیین کفایت مدل برازش شده و میزان توضیح دهندگی متغیرهای مستقل از آماره ضریب تعیین استفاده شده و در صورتی که رابطه رگرسیونی و ضریب متغیر β_1 مثبت و معنی‌دار باشد، فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود.

33. Board Age

34. Firm Size

همچنین در صورتی که رابطه رگرسیونی و ضریب متغیر β_2 مثبت و معنی دار باشد، فرضیه دوم تحقیق تأیید می شود. همچنین در صورتی که رابطه رگرسیونی و ضریب متغیر β_3 مثبت و معنی دار باشد، فرضیه سوم تحقیق تأیید می شود. ۴- یافته های پژوهش

جهت بررسی معناداری مدل های پژوهش از آزمون اف و برای معناداری ضرایب در مدل رگرسیونی از آماره تی و سطح معناداری در سطح خطای $\alpha = 0/05$ استفاده شده است. فرض های آماری این آزمون به شرح زیر است:

فرض صفر: در مدل رگرسیون تمامی ضرایب غیر از عرض از مبدأ، صفر است

فرض مقابل: در مدل رگرسیون حداقل یکی از ضرایب غیر از عرض از مبدأ، مخالف صفر است

در صورتی که سطح معناداری آماره اف از 0/05 کمتر باشد، فرضیه صفر رد می شود و فرض مقابل تأیید می گردد. به عبارتی، مدل های پژوهش معنادار هستند.

در این قسمت نتایج هر یک از فرضیه های پژوهش که با استفاده از دو رابطه رگرسیونی برازش شده اند؛ مورد بررسی و نتیجه گیری قرار می گیرد. لازم به ذکر است که فرضیه های پژوهش در هر دو رابطه رگرسیونی یکی هستند و تنها تفاوت آنها در این است که در جدول (۲) متغیر وابسته (نسبت های سودآوری) با استفاده از شاخص نرخ بازده حقوق صاحبان سهام محاسبه شده است اما در جدول (۳) متغیر وابسته (نسبت های سودآوری) با استفاده از شاخص نرخ بازده دارایی ها محاسبه شده است.

جدول (۲): نتایج آزمون مدل پژوهش با استفاده از شاخص نرخ بازده حقوق صاحبان

$Profitability\ ratio_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Lnbdsize_{i,t} + \beta_2 Pbdind_{i,t} + \beta_3 Lnbdmeet_{i,t} + \beta_4 Pbdown_{i,t} + \beta_5 Lnbdcom_{i,t} + \beta_6 Lnbdage_{i,t} + \beta_7 Lnsize_{i,t} + \epsilon_{i,t}$						
عنوان متغیر	علامت متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره تی	سطح معناداری	رابطه
هیئت ضریب خطا	C	-۰/۳۹۱	۰/۲۲۵	-۱/۷۴۰	۰/۰۸۲	بی معنی
اندازه مدیره	LNBD SIZE	۰/۱۳۱	۰/۰۵۲	۲/۵۱۳	۰/۰۱۲	مثبت
استقلال هیئت مدیره	PBDIND	۰/۰۸۲	۰/۰۱۴	۵/۷۷۱	۰/۰۰۰	مثبت
تعداد جلسات هیئت مدیره	LNBDMEET	۰/۰۴۳	۰/۰۲۰	۲/۱۴۴	۰/۰۳۲	مثبت
مالکیت هیئت مدیره	BOARD – OWNERSHIP	۰/۰۷۵	۰/۰۳۷	۲/۰۰۳	۰/۰۴۵	مثبت
پاداش هیئت مدیره	BOARD – COMPENSATION	۰/۱۵۵	۰/۰۶۷۲	۰/۲۳۱	۰/۸۱۷	مثبت
سن هیئت مدیره	BOARD – AGE	۰/۰۰۴	۰/۰۱۴	۰/۳۴۲	۰/۷۳۲	مثبت
اندازه شرکت	FIRM – SIZE	۰/۰۲۰	۰/۰۰۶	۳/۰۵۲	۰/۰۰۲	مثبت
وقفه اول جز خطا	RESID01(-1)	۰/۴۸۲	۰/۰۴۷	۱۰/۲۱۶	۰/۰۰۰	مثبت
*****	ضریب تعیین مدل				۰/۵۷۵	
*****	ضریب تعیین تعدیل شده مدل				۰/۵۷۰	
*****	آماره اف (ارزش احتمال)				۱۱۳/۵۴۶ (۰/۰۰۰۰)	

منبع: یافته های پژوهش

بر اساس نتایج تخمین مدل در جدول (۲)، می‌توان نتیجه گرفت که مدل پژوهش معنادار است؛ زیرا مقدار درصد نیز معنادار بودن مدل پذیرفته می‌شود. همچنین، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل برابر 0/570 است. این آماره نشان‌دهنده این موضوع است که حدود ۵۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل پژوهش قابل توصیف است. با توجه به تأیید شدن آماره‌های مدل، فرضیه‌های پژوهش بررسی می‌شود.

جدول (۳): نتایج آزمون مدل پژوهش با استفاده از شاخص نرخ بازده دارایی‌ها

$Profitability\ ratio_{i,t}$ $= \beta_0 + \beta_1 Lnbdsi_{i,t} + \beta_2 Pbdind_{i,t} + \beta_3 Lnbmeet_{i,t}$ $+ \beta_4 Pbdownd_{i,t} + \beta_5 Lnbcom_{i,t} + \beta_6 Lnb dage_{i,t} + \beta_7 Lnsize_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$						
عنوان متغیر	علامت متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره تی	سطح معناداری	رابطه
***	***	***	***	***	***	***
ضریب خطا	C	۰/۰۱۷	۰/۰۶۰	۰/۲۸۲	۰/۷۷۷	بی معنی
اندازه هیئت مدیره	LNBDSIZE	۰/۰۶۳	۰/۰۱۴	۴/۴۳۵	۰/۰۰۰	مثبت
استقلال هیئت مدیره	PBDIND	۰/۰۵۷	۰/۰۰۶	۸/۷۳۰	۰/۰۰۰	مثبت
تعداد جلسات هیئت مدیره	LNBDMEET	۰/۰۵۲	۰/۰۰۸	۶/۲۹۷	۰/۰۰۰	مثبت
مالکیت هیئت مدیره	BOARD – OWNERSHIP	۰/۰۶۶	۰/۰۲۲	۲/۹۴۵	۰/۰۰۳	مثبت
پاداش هیئت مدیره	BOARD – COMPENSATION	۰/۰۶۲	۰/۱۵۲	۴/۰۸۶	۰/۰۰۰	مثبت
سن هیئت مدیره	BOARD – AGE	۰/۰۰۹	۰/۰۰۲	۴/۳۷۶	۰/۰۰۰	مثبت
اندازه شرکت	FIRM – SIZE	۰/۰۰۹	۰/۰۰۱	۴/۸۴۴	۰/۰۰۰	مثبت
وقفه اول جز خطا	RESID01(-1)	۰/۱۸۴	۰/۰۲۸	۶/۴۴۰	۰/۰۰۰	مثبت
***	ضریب تعیین مدل	۰/۹۱۷				
****	ضریب تعیین تعدیل شده مدل	۰/۹۰۰				
****	آماره اف	۵۱/۸۵۲				
****	(ارزش احتمال)	(۰/۰۰۰۰)				

منبع: یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج تخمین مدل در جدول (۴-۱۰)، می‌توان نتیجه گرفت که مدل پژوهش معنادار است؛ زیرا مقدار سطح خطای احتمال مربوط به آماره اف کم‌تر از 0/05 درصد است، در نتیجه حتی در سطح اطمینان ۹۹ درصد نیز معنادار بودن مدل پذیرفته می‌شود. همچنین، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل برابر 0/900 است. این آماره نشان‌دهنده این موضوع است که حدود ۹۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل پژوهش قابل توصیف است. با توجه به تأیید شدن آماره‌های مدل، فرضیه‌های پژوهش بررسی می‌شود.

۱-۴-۳-۴. آزمون فرضیه اول

فرضیه اول پژوهش عنوان می‌کند: اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد. برای تأیید این فرضیه انتظار می‌رود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، سطح معناداری متغیر اندازه هیئت‌مدیره، در رابطه‌های رگرسیونی مندرج در جداول (۴-۹) و (۴-۱۰) معنادار باشد. نتایج تخمین مدل رگرسیونی (۳-۱)، مندرج در جدول (۴-۹) نشان می‌دهد که سطح معناداری متغیر اندازه هیئت‌مدیره (0/012) و همچنین در جدول (۴-۱۰) (0/000) است که در هر دو مدل کم‌تر

از سطح خطای مورد نظر؛ یعنی (0/05) است. همچنین، ضریب این متغیر در هر دو مدل نیز مثبت است؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت اندازه هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر مثبت و معناداری دارد و فرضیه اول این پژوهش، در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود.

۲-۴-۳-۴. آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم پژوهش عنوان می‌کند: استقلال هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد. برای تأیید این فرضیه انتظار می‌رود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، سطح معناداری متغیر استقلال هیئت مدیره، در رابطه‌های رگرسیونی مندرج در جداول (۲) و (۳) معنادار باشد. نتایج تخمین مدل رگرسیونی (۱)، مندرج در جدول (۳) نشان می‌دهد که سطح معناداری متغیر استقلال هیئت مدیره (0/000) و همچنین در جدول (۴) (0/000) است که در هر دو مدل کم‌تر از سطح خطای مورد نظر؛ یعنی (0/05) است. همچنین، ضریب این متغیر در هر دو مدل نیز مثبت است؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت استقلال هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر مثبت و معناداری دارد و فرضیه دوم این پژوهش، در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود.

۳-۴-۳-۳. آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم پژوهش عنوان می‌کند: تعداد جلسات هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد. برای تأیید این فرضیه انتظار می‌رود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، سطح معناداری متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره، در رابطه‌های رگرسیونی مندرج در جداول (۴-۹) و (۴-۱۰) معنادار باشد. نتایج تخمین مدل رگرسیونی (۳-۱)، مندرج در جدول (۴-۹) نشان می‌دهد که سطح معناداری متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره (0/032) و همچنین در جدول (۴-۱۰) (0/000) است که در هر دو مدل کم‌تر از سطح خطای مورد نظر یعنی (0/05) است. همچنین، ضریب این متغیر در هر دو مدل نیز مثبت است؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت تعداد جلسات هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر مثبت و معناداری دارد و فرضیه سوم این پژوهش، در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود.

۴-۴-۳-۴. نگاره نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج نهایی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش به شرح جدول شماره (۴) بیان شده است:

جدول (۴): جمع‌بندی نتایج فرضیه‌ها

نتیجه‌گیری	فرضیه‌های پژوهش
تأیید می‌شود	فرضیه اول پژوهش: اندازه هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.
تأیید می‌شود	فرضیه دوم پژوهش: استقلال هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.
تأیید می‌شود	فرضیه سوم پژوهش: تعداد جلسات هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

فرضیه اول: اندازه هیئت مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

اعضای هیئت مدیره عناصر اصلی نظام راهبری شرکتی هستند که مسئول نظارت بر عملکرد مدیریت شرکت به‌عنوان نماینده سهامداران و نظارت بر کیفیت و یکپارچگی گزارش‌های مالی واحد اقتصادی، می‌باشند هیئت مدیره برای نظارت بر مدیران و مشارکت در تصمیم‌گیری، نیازمند مهارت‌ها و ویژگی‌های متنوع از قبیل حسابداری، بانکداری، آشنایی با قوانین و مقررات و همچنین ویژگی‌های خاصی از قبیل استقلال، اندازه و برگزاری جلسات مرتب در طی سال جهت بررسی مسائل و مشکلات اقتصادی می‌باشد (پتچسکول وانگ و جانسکول، ۲۰۱۷). مبانی نظری پژوهش نشان می‌دهد که دیدگاه‌های

متعددی در رابطه با اندازه هیئت‌مدیره و تأثیر آن بر عملکرد و سودآوری شرکت مطرح است. برخی از پژوهشگران مانند گودستین^{۳۵} (۱۹۹۴)، معتقدند که هیئت‌مدیره‌های کوچک‌تر بین چهار تا شش عضو می‌تواند مؤثرتر باشد؛ زیرا به واسطه کوچک بودن، قادرند تصمیم‌های راهبردی و به‌موقع‌تری بگیرند. تعداد اعضای هیئت‌مدیره باید محدود باشد تا امکان بحث و تبادل نظر در خصوص مسائل و مشکلات شرکت مهیا گردد (گرین^{۳۶}، ۲۰۰۵). از طرف دیگر، برخی از پژوهشگران معتقدند که اندازه هیئت‌مدیره باید به حد کافی بزرگ باشد تا دربرگیرنده طیفی از مهارت‌ها و تجربه‌های افراد باشد. در واقع اندازه هیئت‌مدیره به‌عنوان عامل با اهمیتی در تبیین ویژگی‌های هیئت‌مدیره مطرح است. تعداد بهینه اعضای هیئت‌مدیره باید به گونه‌ای تعیین شود که نسبت به این موضوع که اعضای کافی برای پاسخگویی به وظایف هیئت‌مدیره و انجام وظایف مختلف هیئت‌مدیره وجود دارد، اطمینان خاطر حاصل شود.

در بررسی معناداری ضرایب با توجه به نتایج ارائه شده در نگاره (۲) و (۳)، از آنجایی احتمال آماره تی برای ضریب متغیر اندازه هیئت‌مدیره در هر دو مدل رگرسیونی کوچک‌تر از 0/05 است (0/012) و (0/000)، همچنین مثبت بودن این ضرایب (0/131) و (0/063) حاکی از وجود تأثیر مثبت اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری می‌باشد؛ به‌طوری که با افزایش یک واحدی اندازه هیئت‌مدیره شرکت، نسبت‌های سودآوری شرکت‌ها نیز به ترتیب به میزان (0/131) و (0/063) واحد افزایش می‌یابد. در نتیجه وجود تأثیر معناداری اندازه هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ بنابراین فرضیه اول پژوهش پذیرفته می‌شود.

نتایج فرضیه بیان‌گر این است که هیئت‌مدیره به‌عنوان یک سازوکار کنترلی جهت حفاظت از منافع سهامداران و تضاد منافع موفق عمل نموده و هرچه اندازه هیئت‌مدیره افزایش پیدا کند، بهره‌وری و کارایی به علت به‌وجود آمدن مشکلات کاهش می‌یابد. بدین ترتیب موارد ذکر شده منجر به کنترل و نظارت غیرمؤثر توسط اعضای هیئت‌مدیره بر روی مدیریت و به تبع آن کاهش عملکرد مالی واحد اقتصادی می‌گردد. نتایج پژوهش حاضر مشابه یافته‌های پژوهش پتچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷)، داوون (۱۹۹۵)، بلخیر (۲۰۰۹) و لین (۲۰۱۱) است.

۲-۳-۵. بحث و نتیجه‌گیری درباره یافته‌های مربوط به آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم: استقلال هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

در تئوری نمایندگی افزایش وظایف و اختیارات هیئت‌مدیره شرکت‌ها به‌صورت جدی مطرح می‌شود. جنسن و مک‌لینگ^{۳۷} (۱۹۷۶) نظریه نمایندگی را مطرح نمودند، این نظریه به‌طور کلی به تضاد منافع میان مدیر (کارگزار) و مالک (کارگزار) اشاره دارد. بدین معنی که طرف‌های قرارداد دارای انتظارات منطقی بوده و هرکدام به دنبال افزایش منافع خود هستند. از دیدگاه تئوری نمایندگی، حضور مدیران غیرموظف (مستقل) در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آن‌ها به‌عنوان افرادی مستقل به کاهش تضاد منافع موجود در میان سهامداران و مدیران شرکت‌ها، کمک فراوانی می‌نماید. مدیران مستقل با دیدگاهی حرفه‌ای و بی‌طرفانه، در مورد تصمیم‌گیری‌های مدیران مذکور به قضاوت می‌نشینند. بدین ترتیب، هیئت‌مدیره شرکت با دارا بودن تخصص، استقلال و قدرت قانونی لازم، یک سازوکار کنترلی توانمند در شرکت به حساب می‌آید (چارو و همکاران^{۳۸}، ۲۰۰۱). در مورد نقش مدیران مستقل و مشارکت آن‌ها در نظام راهبری شرکتی و

35 . Goodstin

36 . Grin

37 . Jensen & Macling

38 . Chtourou et al.

تأثیر آن‌ها بر نسبت‌های سودآوری پژوهش‌های متعددی انجام گرفته است. طبق دیدگاه پرایری و جی امزیگول (۲۰۱۰) استقلال هیئت‌مدیره ارتباط مثبت و معنی‌داری با بازده کل دارایی دارد. علاوه بر این، پاتن و همکاران (۲۰۰۷) نشان دادند که استقلال مدیران در هیئت‌مدیره به‌طور مثبت با بازده حقوق صاحبان سهام ارتباط دارند. با این حال، گست (۲۰۰۹) این چنین بیان می‌کند که استقلال هیئت‌مدیره ارتباط منفی با بازدهی کل دارایی‌ها دارد. در همان جهت شوکری و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند که افزایش تعداد مدیران مستقل در هیئت‌مدیره، بازده حقوق صاحبان سهام را کاهش می‌دهد (پتچسکول وانگ و جانسکول، ۲۰۱۷).

در بررسی معناداری ضرایب با توجه به نتایج ارائه شده در نگاره (۴-۹) و (۴-۱۰)، از آنجایی احتمال آماره تی برای ضریب متغیر استقلال هیئت‌مدیره در هر دو مدل رگرسیونی کوچک‌تر از 0/05 است (0/000) و (0/000)، همچنین مثبت بودن این ضرایب (0/082) و (0/057) حاکی از وجود تأثیر مثبت استقلال هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری می‌باشد؛ به‌طوری که با افزایش ۱ واحدی استقلال هیئت‌مدیره شرکت، نسبت‌های سودآوری شرکت‌ها نیز به ترتیب به میزان (0/082) و (0/057) واحد افزایش می‌یابد. در نتیجه وجود تأثیر معناداری استقلال هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش پذیرفته می‌شود.

نتایج حاصل از فرضیه دوم پژوهش بیان‌گر این است بین استقلال هیئت‌مدیره و بازده دارایی‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ به‌طوری که افزایش استقلال هیئت‌مدیره موجب افزایش و ارتقای سودآوری و عملکرد شرکت‌ها می‌شود. در حقیقت، براساس تئوری نمایندگی هنگامی که اعضای هیئت‌مدیره مستقل باشند و از نسبت بالایی از اعضای غیرموظف تشکیل شده باشند، احتمال وقوع تقلب و دستکاری صورت‌های مالی واحد اقتصادی کاهش یافته و به تبع آن سودآوری و عملکرد مالی شرکت ارتقا می‌یابد. نتایج پژوهش حاضر مشابه یافته‌های پژوهش پتچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷)، دیهن و همکاران (۲۰۰۱) و عرب مازاریدی و طاهرخانی (۱۳۹۰) است.

۳-۳-۵. بحث و نتیجه‌گیری درباره یافته‌های مربوط به آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم: تعداد جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری تأثیر معناداری دارد.

تئوری نمایندگی نشان می‌دهد که تعداد جلسات می‌تواند به یک شرکت برای بهبود عملکرد گروه مدیریت با نظارت مکرر، نظارت دقیق و ارائه مشاوره مفید و مدیریت مناسب از هیئت‌مدیره کمک کند. سعی و تلاش هیئت‌مدیره به‌طور مستقیم قابل مشاهده نیست، اما تعداد جلسات هیئت‌مدیره به‌عنوان یک عامل برای نشان دادن تلاش هیئت‌مدیره است و این فرصت را برای هیئت‌مدیره ایجاد می‌کند که بر گروه مدیریت نظارت داشته باشد. هرچه زمان جلسه هیئت‌مدیره بیشتر شود، نسبت سودآوری آن شرکت نیز بیشتر می‌شود (انتیم و اوسی، ۲۰۱۱). با این حال رییز و سالامه (۲۰۰۶) این چنین بیان کردند که کیفیت جلسات هیئت‌مدیره از میزان آن مهم‌تر است (پتچسکول وانگ و جانسکول، ۲۰۱۷).

در بررسی معناداری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در نگاره (۴-۹) و (۴-۱۰)، از آنجایی احتمال آماره تی برای ضریب متغیر تعداد جلسات هیئت‌مدیره در هر دو مدل رگرسیونی کوچک‌تر از 0/05 است (0/032) و (0/000)، همچنین مثبت بودن این ضرایب (0/043) و (0/052) حاکی از وجود تأثیر مثبت تعداد جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری می‌باشد؛ به‌طوری که با افزایش ۱ واحدی تعداد جلسات هیئت‌مدیره شرکت، نسبت‌های سودآوری شرکت‌ها نیز به ترتیب به میزان (0/043) و (0/052) واحد افزایش می‌یابد. در نتیجه وجود تأثیر معناداری تعداد جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ بنابراین فرضیه سوم پژوهش پذیرفته می‌شود.

نتایج حاصل از فرضیه سوم پژوهش بیان‌گر اثرگذاری برگزاری جلسات هیئت‌مدیره در طی سال جهت بررسی مسائل و مشکلات واحد اقتصادی و پیشگیری از تضاد منافع و به تبع آن افزایش بهره‌وری، راندمان و سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شده است. نتایج پژوهش حاضر مشابه یافته‌های پژوهش پتچسکول وانگ و جانسکول (۲۰۱۷) است.

با توجه به نتایج این پژوهش به افراد درگیر در کار (هیئت‌مدیره، قانون‌گذاران و...) پیشنهاد می‌شود:

- با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش و وجود رابطه معنادار بین اندازه هیئت‌مدیره با سودآوری، به مالکان و سهامداران و همچنین کارگزاران بورس و مشاوران مالی که حوزه کاری هر کدام به نوعی تجزیه و تحلیل وضعیت مالی شرکت‌ها و تشریح وضعیت مالی آینده شرکت‌ها است، پیشنهاد می‌شود از نتایج حاصل از این فرضیه و پژوهش در جهت انتخاب بهینه نمودن شرایط شرکت، تصمیم‌های سرمایه‌گذاری و تحلیلی خود استفاده نمایند.
- با توجه به نتایج حاصل از فرضیه دوم پژوهش و تأثیر مثبت و معنادار استقلال اعضای هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری، به این دلیل که اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره، عضو پاره‌وقت هیئت‌مدیره هستند و از شرکت حقوق دریافت نمی‌کنند، تصمیم‌های آن‌ها بیشتر بر مبنای ارزش و صلاحیت شرکت می‌باشد و تصمیم‌گیری‌های آن‌ها منجر به عملکرد مالی و سودآوری بالاتر شرکت‌ها خواهد شد، بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها از اعضای غیرموظف بیشتری در ترکیب هیئت‌مدیره خود بهره‌گیرند.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه سوم پژوهش و تأثیر مثبت و معنادار تعداد جلسات هیئت‌مدیره بر نسبت‌های سودآوری، به مالکیت شرکت‌ها پیشنهاد می‌گردد جهت حفاظت از منافع سهامداران و جلوگیری از تضاد منافع میان مالکیت و مدیریت، در طی سال اقدام به برگزاری جلسات هیئت‌مدیره به‌طور مرتب و برنامه‌ریزی شده نمایند. همچنین به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی پیشنهاد می‌شود که در تصمیم‌گیری‌های خود این موضوع را مد نظر قرار دهند.

۶- منابع و ماخذ

فارسی

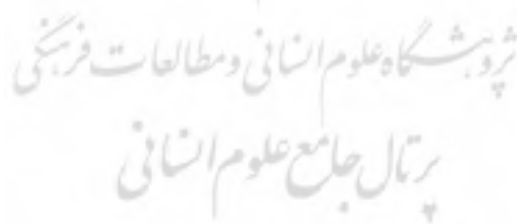
۱. بحرینی، زهرا؛ قاسمی، مصطفی؛ محسنی، عبدالرضا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه استقلال هیئت‌مدیره و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با عملکرد شرکت، نخستین همایش بین‌المللی حسابداری اقتصاد و بانکداری. تهران، مرکز همایش‌های توسعه ایران.
۲. خدابی‌پور، احمد؛ قربانی، رامین؛ نیک‌کار، جواد؛ بزرای، یونس. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت در سطوح متفاوت رقابت بازار. تحقیقات حسابداری و حسابرسی ۱(۲۴): ۳۴-۴۹.
۳. خواجه‌جو، شکرالله، قدیریان آرانی، محمدحسین؛ فتاحی نافچی، حسن. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر تجدیدارائه صورت‌های مالی. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۷(۱): ۷۱-۵۵.
۴. خواجه‌جو، شکراله؛ گرگانلی فیروزجاه، ابوالفضل. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و روش‌های تأمین مالی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۲۱: ۱-۲۳.
۵. عرب مازار یزدی، محمد؛ طاهرخانی، رضا. (۱۳۹۰). تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت. مطالعات حسابداری، ۲۹: ۹۷-۱۱۳.

۶. غفاری، عباس. (۱۳۸۹). حاکمیت شرکتی و نقش‌های نوین هیئت‌مدیره. هشتمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، آذرماه.
۷. مهرانی، ساسان؛ مهرانی، کاوه. (۱۳۸۲). رابطه بین نسبت‌های سودآوری و بازده سهام. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۰(۳۳): ۹۳-۱۰۵.
۸. نیکبخت، محمدرضا؛ سیدی، عزیز؛ هاشم‌الحسینی، روزبه. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت. مجله پیشرفت‌های حسابداری، ۲(۱): ۲۷۰-۲۵۱.
۹. هاشمی ثانی، محسن. (۱۳۹۶). ویژگی‌های هیئت‌مدیره، بازده دارایی و بازده سرمایه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، همدان.

10. Belkhir, M. (2009). Board of directors' size and performance in the banking industry. *International Journal of Managerial Finance*, 5(2): 201-221.
11. Bai, X., Dong, Y., & Hu, N. (2019). Financial report readability and stock return synchronicity. *Applied Economics*, 51(4), 346-363.
12. Belgian companies. *Long range planning*, 34(3): 383-398.
13. Cheng, S. (2008). Board size and the variability of corporate governance. *Journal of Financial Economics*, 87(1): 157-176.
14. Chtourou, S. M., Bedard, J. & Courteau, L. (2001). Corporate governance and earnings management available at: www.ssrn.com/abstract=275053. [Online] [03 March 2011].
15. Dalton, C. M., & Dalton, D. R. (2005). Boards of directors: Utilizing empirical evidence in developing practical prescriptions. *British Journal of Management*, 16(1): 91-97.
16. Danoshana, Ms S., & Ravivathani, Ms T. (2013). The impact of the corporate governance on firm performance: A study on financial institutions in Sri Lanka. *Merit Research Journal of Accounting, Auditing, Economics, and Financial*, 1(6): 118-121.
17. Dogan, M., & Yildiz, F. (2013). The impact of the board of directors' size on the bank's performance: Evidence from Turkey. *European Journal of Business and Management*, 5(6): 130-140.
18. Dowen, R. J. (1995). Board of director quality and firm performance. *International Journal of the Economics of Business*, 2(1): 123-132.
19. Evans, J., Evans, R., & Loh, S. (2002). Corporate Governance and Declining Firm Performance. *International Journal of Business Studies*, 10(1): 218-232.
20. Fama, E. F. (1980). Agency problems and the theory of the firm. *Journal of political economy*, 88(2): 288-307.
21. Goodstein, J., Gautam, K. & Boeker, W. (1994). The effect of board size and diversity on strategic change. *Strategic Management Journal*, Vol. 15, 241-50.
22. Green, S. (2005). *Sarbanes Oxley and the Board of Directors*. John Wiley & Sons, Inc, Hoboken, New Jersey. 2(3): 136-152.
23. Guest, P. M. (2009). The impact of board size on firm performance: Evidence from the UK. *The European Journal of Finance*, 15(4): 385-404.
24. Huang, L. Y., Lai, G. C., & Wang, J. L. (2008). The effects of corporate governance and auditor independence on the efficiency performance of the U.S. property liability insurance industry. Paper presented at Asia-Pacific Risk and Insurance Association, 12th Annual Conference. Sydney, NSW, Australia.
25. Jensen, M. C. (1993). The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control systems. *The Journal of Finance*, 48(3): 831-880.
26. Johnson, J. L., Daily, C. M. and Ellstrand, A. E., (1996), "Boards of Directors: A review and research agenda", *Journal of Management*, 22(3): 409-438.

27. Kyereboah-Coleman, A., & Biekpe, N. (2006). The relationship between board size, board composition, CEO duality and firm performance: Experience from Ghana. *Corporate Ownership and Control*, 4(2): 114-122.
28. Lin, C. J. (2011). An examination of board and firm performance: Evidence from Taiwan. *The International Journal of Business and Finance Research*, 5(4): 17-34.
29. Ntim, C. G., & Osei, K. A. (2011). The impact of corporate board meetings on corporate performance in South Africa. *African Review of Economic and Finance*, 2(2): 83-103.
30. Pathan, S., Skully, M., & Wickramanayake, J. (2007). Board size, independence and performance: An analysis of Thai banks. *Asia-Pacific Financial Markets*, 14(3): 211-227.
31. Petchsakulwong, P., & Jansakul, N. (2017). Board of directors and profitability ratio of Thai non-life insurers. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39(1): 122-128.
32. Postma, T. J., van Ees, H., & Sterken, E. (2001). Board composition and firm performance in the Netherlands. University of Groningen.
33. Priebjrviat, A., & Jiamsagul, S. (2010). Board characteristics and firm performance: The case of SET 100. *NIDA Business Journal*, 6(1): 107-124.
34. Randøy, T., & Jenssen, J. I. (2004). Board independence and product market competition in Swedish firms. *Corporate Governance: An International Review*, 12(3): 281-289.
35. Rebeiz, K. S., & Salameh, Z. (2006). Relationship between governance structure and financial performance in construction. *Journal of Management in Engineering*, 22(1): 20-26.
36. Shukeri, S. N., Shin, O. W., & Shaari, M. S. (2012). Does board of director's characteristics affect firm performance? Evidence from Malaysian public listed companies. *International Business Research*, 5(9): 120-127.
37. Vafeas, N. (1999). Board meeting frequency and firm performance. *Journal of Financial Economics*, 53(1): 113-142.

The Relationship between the Mechanisms for Corporate Governance and Firm Valuation

Fatemeh Yalmeh¹
Zeynab Mansourian^{*2}

Date of Receipt: 2022/09/26 Date of Issue: 2022/11/26

Abstract

The board of directors is one of the key components of managing a company that plays an important role in overseeing and managing the management team and encourages managers to follow the company's planned policies to maximize shareholder interest and a high profitability ratio, To try. Strict oversight by the board of directors not only reduces poor management but also increases the profitability ratio of a company. The purpose of this study is to analyze Board of Director's Ability and Profitability Ratios of listed companies in Tehran Stock Exchange. To this end, three main hypotheses have been formulated that test the significance of the relationship between Board of Director's Ability and Profitability Ratios. The statistical population of the study consisted of 113 companies during the period of 2011-2017. The statistical method used to test the hypotheses presented in this study is the combined data method. The research model was tested and analyzed using statistical methods of correlation analysis, regression using EViews software. The results show that Board of Directors has a positive and significant effect on profitability ratios (rate of return on equity and rate of return on assets). Also, The findings also show that the independence of the board of directors and the number of board meetings also have a positive and significant effect on the rate of return on equity and the rate of return on assets.

Keywords

Board of Directors, Profit Ability Ratio, Board Independence, Board Size, Board Meeting.

1. Faculty of Education & Accounting, University of Mobarakeh, Iran ([yalamehf62@gmail.com](mailto:yalmehf62@gmail.com)).
2. Faculty of Education & Accounting, University of Mobarakeh, Iran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی